

A soproni Várkerület a belváros egyik legkarakteresebb térsora, melynek kulcsfontosságú szerepe van az óváros feltárásában. A Várkerület területének kialakulására a történelem folyamán a központi nagyléptékű döntéshozatal volt jellemző. Hatalmi döntés volt a várfal létrehozása, majd a várak kiépítése is. A várak betemetésével a város új térsorral gazdagodott, ahol elegendő hely volt vásárok tartásához. A Várkerület forgalmi sávokra bontásával a város újra elvesztette a területét, mint városi teret. A jelen pályázat előzményeként elhatározott koncepció újabb fontos optimista lépés a terület életében, mely az autósforgalom korlátozásával jelentős közterti funkciókat fogadhat be, így a városi élet központjává válhat.

Úgy is tekinthetünk a Várkerület hosszú térsorára, mint egy évszázadok óta folyamatosan iródó, folyamatosan gazdagodó zenei költeményre, amelyben a különböző színek gyönyörű harmóniákban szövédnék egybe. A Várkerület jövőbeni arculatának kialakításánál hasznos analógia lehet a többszólamú zene, melynek néhány halhatatlan mestere, mint Liszt Ferenc és Joseph Haydn maga is megfordult ezen a helyen. Munkánk során elsősorban az építészeti rétegek (színek) elemzésére és a szükséges beavatkozások meghatározására koncentráltunk. A térsor újragondolásának kiindulópontja a forgalomtól megszabadított, üres, gondolatban egységesen burkolt tér, a megtartásra érdemes növényzetet.

01. ábra: műemlékek, kulturális súlypontok

02. ábra: Várkerület jelenlegi funkciói

1. Meglévő funkcionális rendszer elemzése, CÉLOK

A tervezés kiindulásaként fontos megvizsgálni a Várkerület és a Belváros jelenlegi funkcionálitását és annak hiányosságait. A helyszín megismerése és tanulmányozása után, valamint más európai nagyvárosok közter-rehabilitációs programjai ismeretében meghatározható a terület funkcionális jövőképe. Szeretnénk, ha a soproni Várkerület egy olyan állandóan pezsgő közter lenne, ahol minden korosztály megtalálja a helyét: az kisgyermekes családok, a fiatal egyetemisták, a dolgozó emberek és az idősek egyaránt.

A 01. ábrán a Belváros műemléki védettségi épületeit és a jelentős vonzerőt jelentő közfunkciókat jelöltük. Látható, hogy a Várkerület rendkívül gazdag épületállományában jelenleg nem működik olyan nagy erejű közfunkció, ami tömegeket vonzana. Ennek oka valószínűleg az, hogy a terület piactérként működött, ami mellé vendéglátás, kereskedelem és szállás- és lakófunkciók települtek. A piacok eltűnésével az autók vették át a főszerepet. A jelen helyzetben a piacok visszatelepítése átértelmezett formában kell történjen, hiszen az árubeszerzés helyei átstrukturálódtak.

A 02. ábrán a Várkerület térfalaiban jelenleg működő funkciókat vizsgáltuk meg és főleg kereskedelmi és szolgáltatás jellegű funkciókat találtunk. A színvonalas vendéglátó egységek sűrűsége alacsony, míg a kulturális funkciók száma elenyésző.

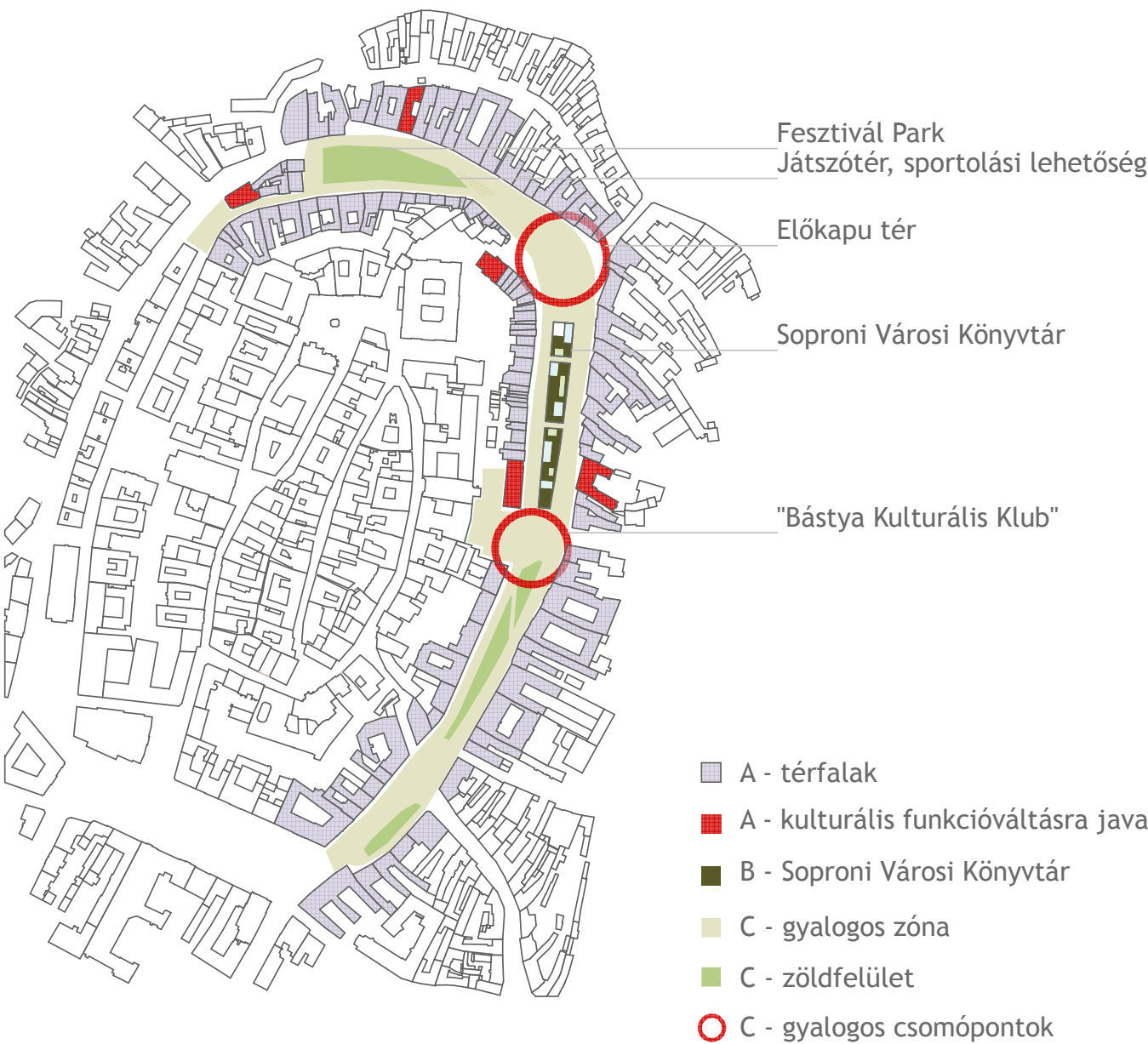
Az elemzésből az látható, hogy a területet jelenleg elsősorban a mindennapi szükségletekkel kapcsolatos funkciók uralják, ami természetesen a mozgalmass utcai élet jó alapja. A jövőben kialakítandó közter esetében azonban fontos a szabadidővel kapcsolatos funkciók erősítése, hiszen az autósorkaszak utáni 21. századi város közterei helyet kell adjanak az itt élők és a látogatók kikapcsolódásnak, pihenésének.

A közter-rehabilitáció egy hosszú, organikus folyamat, amiben a közter összes részvevője meg kell, hogy jelenjen. Meg kell ismerni a helyi lakosok, turisztikai szakemberek, helyi vendéglátósok és üzletemberek véleményét ahhoz, hogy a beavatkozás eredményes legyen. A jelenlegi pályázatunkban olyan téri alaphelyzeteket és funkcionális hangsúlyokat fogalmaltunk meg, ami egy jövőbeni jó koordinált participációs folyamatban igazán jó tervvé érlelődhetnek.

2. Funkcionális koncepció

A megújuló Várkerületen elsősorban kulturális és vendéglátó funkciókat helyeztünk el, amelyek jól kiegészíthetik a közteren létesülő változatos rekreációs funkciókat.

Az általunk javasolt funkcionális beavatkozásnak 3 szintje van:

03. ábra: Új funkcionális rendszer

A - A térfalak funkcióinak módosítása

A közter életét döntően befolyásolják a térfalak alkotó épületek funkciói. Ezen épületek nagy része magántulajdonban van és a funkcióváltások a közterfelújítást követően organikus módon történjenek. Mi javasoljuk, hogy bátorítsák az utcára kitelepülő vendéglátó egységek és kulturális funkciók létesülését, melyek halkan pezsgő funkcióként kora reggeltől késő estig életet varázsolnak a közterre, így növelve annak biztonságosságát is.

A térfalak néhány stratégiailag kiemelten fontos pontján direkt funkcionális beavatkozásokat javasolunk:

- Az Előkapu tér 2-4. szám alatt található modern épület kiemelten fontos helyen van és a benne kialakított átjáró fontos kapcsolatot teremt a Várfal sávjával. Az épületben jelenleg működő bank funkció kiváltása után esetlegesen ide települő kulturális funkció erősíthetné a Főtér és a Várkerület kapcsolatát.

- A Várkerület egyes szakaszain érdemes lenne egy-egy olyan kulturális funkciót telepíteni, amely gyűjtőpontként segíthet az adott térszakasz karakterének, tematikájának kialakításában. Ilyen funkciók lehetnek például: Zeneház, Táncház Játsszótér, Kézművészeti közter.

B - Kulturális hangsúly - SVK - Soproni Városi Könyvtár

Sopronban jelenleg nincs összefogott városi könyvtár. A könyvtárlomány különböző fiókkönyvtárakban, raktárakban sűrűlnek. A város régóta tervezi egy modern könyvtár építését. Úgy gondoljuk, hogy a városi könyvtár megvalósítható a Várkerület revitalizációja során. A Várkerület súlypontjában megépülő könyvtár a városmag túloldalán elhelyezkedő Színház ellenpontjaként pótolható azt a funkcionális hiányt, ami a területen tapasztalható. A közlekedési koncepció szerint a területen két mélygarázs is épül a jövőben. Javaslatunkban a Rondella és az Előkapu tér közötti területen kialakítandó mélygarázs funkcióval integráltan, a közterrel szerves kapcsolatban helyeztük el az új városi könyvtárat, melynek fő szabadpolcos olvasótermei a föld alatt, világítóudvarokkal megvilágítva helyezkednek el. A Várkerület közepén húzódó park sávból könnyed pavilonként emelkednek ki a könyvtár olvasó és tanulótermei. (Részletes leírást ld. a II.4 pontban). Az új könyvtár a társadalom minden rétege és korcsoportja számára vonzó funkcióként kulcsa lehet a terület fejlődésének.

C - Közterti funkciók

A Várkerületen kialakítandó köztereken szeretnénk, ha sokféle ember töltene szívesen időt, így a funkcionális kínálatnak gazdagnak és változatosnak kell lennie, hogy mindenki megtalálja a helyét az adott napszaknak és évszaknak megfelelően. A terület súlypontjaiban megálásra készítő teresedéseket alakítottunk ki, a súlypontok között lassú haladásra, sétára ösztönző városi korzókat. A Várkerület tengelyében pihenésre alkalmas parksvóvet vezetünk végig. A funkciókínálat a Hátsókapuhoz közeli felvezető szakasz után a Rondella tér kulturális központján keresztül jut el a könyvtárig és a vele kapcsolatban lévő Előkapu térig, amely a Várkerület funkcionális csúcspontjaként nagyvárosi rendezvényeket, piacokat fogadhat be aktív kapcsolatban a Főtérrel. A hűségkút felé haladva csendes városi parkba érünk, mely játszótérrel és sportolási lehetőségeket rejt. A fesztivál park alatti mélygarázs tetején olyan részben burkolt, részben zöld teret alakítottunk ki, amely sportolásra és szabadterti koncertek, rendezvények tartására is alkalmas. A mélygarázs lehatárolt magába integráló, szabadterti lelatóként működő domb után kialakuló teresedés igazi éttermi térré válhat.

3. Téri alaphelyzet elemzése, gyalogosforgalmi koncepció

A pályázati kiírás „La Rambla” programként hivatkozik a Várkerület revitalizációjára. A Barcelonai La Rambla sugárút az amúgy kusza belvárosi városzövetben az abszolút viszonyítási pont, a város gyalogos feltárásának legfontosabb tengelye. A soproni Várkerület is tölthet be hasonló szerepet, de a téri alaphelyzet lényeges különbségeket mutat: A La Rambla szimmetrikus helyzetben van és nyílegyenes, míg a Várkerület ívre feszül és aszimmetrikus alaphelyzetű:

- A belső térfal kapcsolatot teremt a régi várossal, a Várfallal, az épületei újabbak, rövidebb homlokzataik földszinti üzlethelyiségei nagy felülettel az utcára nyílnak. A nyugati oldal délután árnyékban van, ami a nyári melegben előny. A belső ív rövidebb, mint a külső.

- A külső ív a nyugodtabb Ikva menti Papréttel, a Fűredi sétánnyal és a külső nyugodtabb területekkel tart kapcsolatot. Az épületek régebbiek, gyönyörű belső udvaraik felé fordulóak. A földszinti utcai homlokzatok zártabbak. A délutáni nap ideális, ami télen előny.

- A két térfal közötti terület enyhén kifelé lejt (glacis)

Fontos különbség a La Ramblával szemben, hogy a Várkerület nem sugárút, hanem körgyűrű. (04. ábra) A rehabilitáció téri megoldásainak reagálni kell erre a sokrétű alaphelyzetre, érzetelni kell, hogy az út a városmag körül halad. Ezekből a megállapításokból következően a fő gyalogos területeket a belső ív mentén helyeztük el, a kérékpáros- és tömegközlekedés területeit pedig a külső ív mentén. (ld. I.4. pont)

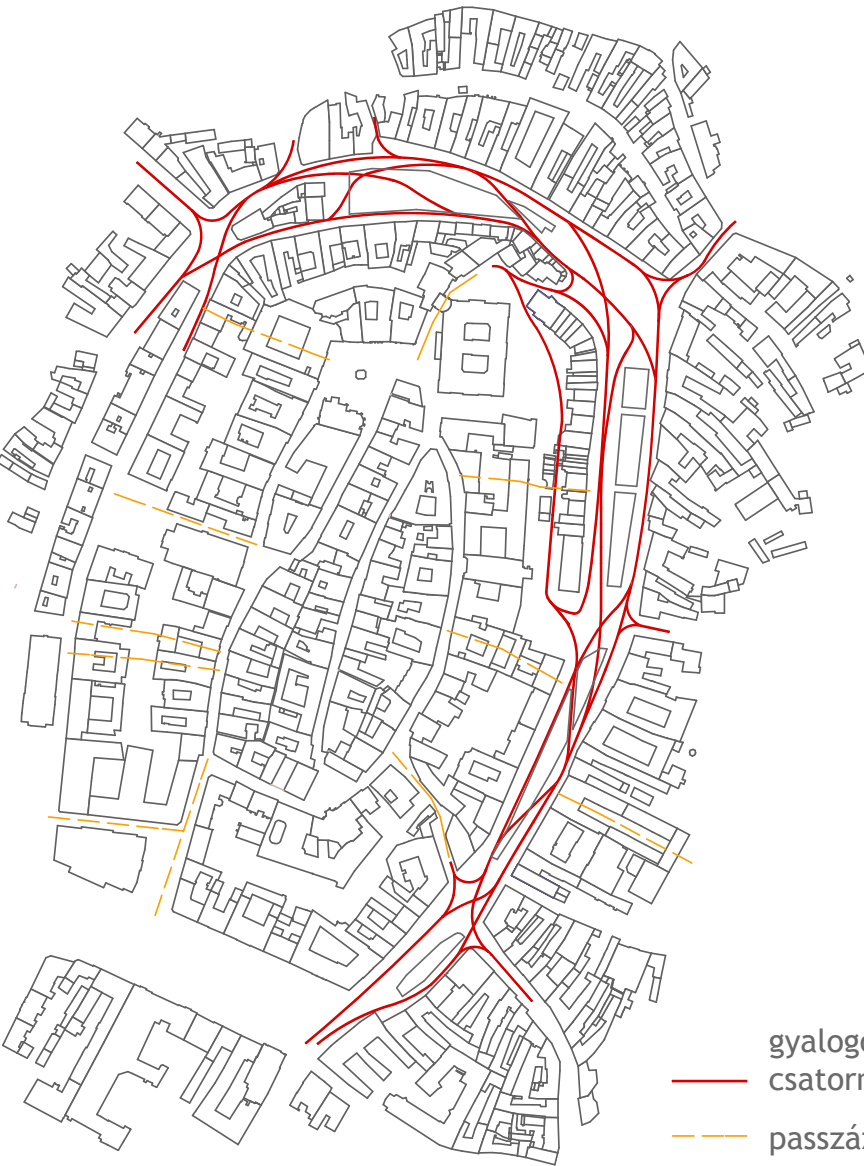
A két oldal között, a várható gyalogosforgalmi irányok figyelembevételével „áramvonalas” zöld szigeteket alakítottunk ki. (05. ábra)

A szigetekkel kettéosztott tér haladásra invitál. A haladás azonban lassul a Várkerület főbb töréspontjaiban kialakuló csomópontoknál. Ilyen módon a zenéhez hasonlóan változik, fokozódik, majd halkul a tér intenzitása: a nyugodt átvezető részek előkészítik a hangsúlyokat. A Várkerület esetében fontosak az útra merőleges kapcsolatok is. A Belvárosba vezető passzázsokat, a Várfal sétány kapcsolódási pontjait és az Ikva felé vezető utcákat a burkolatba kifuttatott jelzésekkel tesszük láthatóvá.

A gyalogosforgalmi koncepció fontos eleme az alaprítmus: az újonnan burkolt terek burkolatait harántcsíkos rendszerben alakítottuk ki (06. ábra): A burkolatosztás fontosabb határvonalait 50 lépésenként, 31 méterenként alakítottuk ki (50lépés x 62cm átlagos lépéshossz = 31m). Ez az osztásrend megadja a Várkerület zenéjének alaprítmusát és érzékelhetővé, mérhetővé teszi a távolságokat, ami egy élvezhető adalék a gyalogosok számára. A Várkerület hossza: kb. 1150 lépés.

04. ábra: gyűrűs felépítés

05. ábra: gyalogosok áramlása

06. ábra: „alaprítmus”

14. ábra: ütemezés

III. MEGVALÓSÍTHATÓSÁG, ÜTEMEZÉS

a, g, e

A Várkerület tervünkben felvázolt rehabilitációja rendkívül sokszereplős és hosszadalmas folyamat, melyben alapvető fontosságú a jól kommunikálható stratégia és a célok megfogalmazása. A jobb eredmény érdekében elengedhetetlen a lakosság bevonása a tervezési folyamatba. A megvalósítás több ütemben lehetséges: A különböző ütemek eltérő költség- és időigényűek

c Széna piactér, Ógabona, Előkapu tér: Ezen a területeken nincs terepszint alatti épület ezért viszonylag alacsony költségvetéssel és rövid idő alatt megvalósíthatók.

d Rondella tér: Egyedi helyzet kissé bonyolultabb megépíteni, de különleges és jól használható térkapcsolatok eredményez.

F Könyvtár és mélygarázs: A két funkció összevonása révén a könyvtár relatív alacsony költségvetésből megépíthető. Fesztivál tér: A mélygarázs építéséig ideiglenes jelleggel is kialakítható.

Villamos előkészítése hosszú eljárás. A Várkerület szempontjából szerencsés, hogy a villamos építése a rehabilitáció legutolsó lépése, így semmiképp sem hátráltatja az egyéb beruházásokat.

250 50 m